

LIBRIS

We know
books

De același autor

Chemare din tărâmul morții

O crimă la case mari

Războiul în oglindă

Un orașel în Germania

Amantul naiv și sentimental

Cântita

Premiantul

Oamenii lui Smiley

Micuța toboșareasă

Un spion desăvârșit

Casa Rusia

Tainicul pelerin

Managerul nopții

Jocul

Omul nostru din Panama

Single & Single

Grădinarul constant

Prietenie absolută

Cântecul misiunii

Cel mai vânat om din lume

Genul nostru de trădător

Un adevăr delicat

Tunelul cu porumbei

JOHN LE CARRÉ

SPIONUL CARE A
IEȘIT DIN JOC

Punctul de control

Americanul îi întinse încă o ceașcă de cafea lui Leamas și spuse:

– De ce nu vă duceți înapoi să vă culcați? Vă dăm noi un telefon dacă apare.

Leamas nu răspunse nimic, ci doar scruta strada pustie pe fereastra punctului de control.

– Nu puteți să așteptați la nesfârșit, domnule. Poate o să vină altă dată. Putem cere ca poliția germană să ia legătura cu Agenția: puteți să vă întoarceți aici în douăzeci de minute.

– Nu, replică Leamas, e aproape întuneric.

– Dar nu puteți să așteptați la nesfârșit; a întârziat nouă ore față de momentul stabilit.

– Dacă vrei să pleci, pleacă! Ai fost foarte bun, adăugă Leamas. O să-i spun lui Kramer că ai fost al naibii de bun.

– Dar cât o să mai așteptați?

– Până vine.

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație și rămase în picioare între cei doi polițiști nemișcați. Binocurile lor erau ațintite asupra punctului de control din partea estică.

– Așteaptă să se facă întuneric, murmură Leamas, știu sigur.

– Dimineată ați spus că o să vină cu muncitorii.

Leamas se întoarse spre el.

– Agenții nu sunt avioane. Nu au orare. E deconspirat, e fugar, e înspăimântat. Acum, în momentul ăsta, Mundt e pe urmele lui. Nu are decât o singură șansă. Să-l lăsăm să-și aleagă singur momentul.

Bărbatul mai tânăr ezită, voia să plece și nu găsea prilejul.

Sună o sonerie în interiorul gheretei. Așteptară, brusc în alertă. Un polițist spuse în germană:

– Opel Rekord negru, cu numere de înregistrare din vest.

– Nu vede așa departe în lumina amurgului, face doar presupuneri, șopti americanul, adăugând: Cum de-a știut Mundt?

– Taci, îi porunci Leamas de la fereastră.

Unul dintre polițiști ieși din gheretă și se duse spre amplasamentul din saci cu nisip, la doar câțiva pași de linia albă de demarcație care tăia strada precum linia de fund a unui teren de tenis. Celălalt așteptă până când tovarășul lui se ghemui în spatele telescopului din amplasament, apoi lăsă binoculul, luă cascheta neagră din cuierul de lângă ușă și și-o așeză cu grijă pe cap. Undeva, la înălțime, deasupra punctului de control, lumina reflectoarelor se trezi la viață, proiectând fascicule de lumină ca la teatru pe drumul care se întindea în fața lor.

Polițistul își începu comentariul. Leamas îl știa pe dinafară.

– Mașina oprește la primul control. Doar un singur ocupant, femeie. Escortată la ghereta Poliției pentru controlul documentelor.

Așteptară în tăcere.

– Ce spune? întrebă americanul.

Leamas nu răspunse. Luă un binoclu și scrută punctul de control est-german.

– Controlul documentelor încheiat. Urmează al doilea control.

– Domnule Leamas, ăsta e omul dumneavoastră? insistă americanul. Ar trebui să sun la Agenție.

– Așteaptă!

– Unde-i mașina acum? Ce face?

– Controlul valutar, vama, răspunse scurt și tăios Leamas.

Leamas studie mașina. Lângă portiera șoferului erau doi *Vopo*¹, unul vorbea, celălalt stătea deoparte, așteptând. Un al treilea se tot învârtea fără grabă în jurul mașinii. Se opri lângă portbagaj, apoi se întoarse la șofer. Voia cheia. Deschise portbagajul, se uită înăuntru, îl închise, dădu cheia înapoi și făcu vreo treizeci de metri pe drumul pe care, la jumătatea distanței dintre cele două puncte de control înamice, stătea drepti o santinela est-germană singuratică, o siluetă bondoacă în cizme și cu pantaloni largi, ca niște burlane. Cei doi stăteau unul lângă altul, vorbind stânjeniti în lumina reflectoarelor.

Cu un gest grăbit și neglijent, făcură semn că mașina poate pleca. Aceasta ajunsese lângă cele două santinele aflate la mijlocul drumului și se opri din nou. Santinelele se învârtiră în jurul mașinii, se îndepărtară, vorbiră iar între ele; în cele din urmă, aproape împotriva voinței lor, o lăsară să-și continue drumul spre sectorul vestic, peste linia de demarcație.

– Așteptați un bărbat, domnule Leamas? întrebă americanul.

– Da, un bărbat.

Ridicându-și gulerul hainei scurte, Leamas ieși în vântul înghețat de octombrie. Îi reveni în minte mulțimea de afară. Acolo, în interiorul gheretei, uitai de figurile acelea nedumerite. Oamenii se schimbă, dar expresiile lor rămân aceleași. Era asemenea mulțimii neajutorate care se strânge la un accident de mașină, când nimeni nu știe cum s-a întâmplat sau dacă trebuie cumva să miște victima. În lumina reflectoarelor se vedea ridicându-se fum sau praf, un val mișcător, dar constant, între marginile luminii.

Leamas se îndreptă spre mașină și i se adresă femeii:

– Unde este?

– Au venit după el și a fugit. A luat bicicleta. De mine nu puteau ști.

¹ *Vopo*, termen care vine de la *Volks Polizei*, Poliția Populară (n.tr.)

LIBRIS

We know
books

- Unde s-a dus?
- Aveam o cameră lângă Brandenburg, deasupra unei cărciumi. Acolo ținea câte ceva, bani, acte. Bănuiesc că s-o fi dus acolo. O să vină pe urmă.
- În seara asta?
- A zis că vine în seara asta. Toți ceilalți au fost prinși – Paul, Viereck, Ländser, Salomon. Nu are mult timp.
- În tăcere, Leamas o țintui cu privirea preț de o clipă.
- Și Ländser?
- Aseară.
- Lângă Leamas stătea un polițist.
- Trebuie să plecați de aici, le porunci acesta. E interzis să blocați punctul de trecere.
- Leamas se întoarse pe jumătate.
- Du-te dracului, se răsti el.
- Neamțul încremeni, dar femeia interveni:
- Urcă! O să ne ducem până la colț.
- Leamas urcă în mașină alături de ea și pomiră încet spre o stradă laterală.
- Nu știam că ai mașină, observă el.
- E a soțului meu, răspunse ea cu indiferență. Karl nu ți-a pomenit niciodată despre faptul că sunt măritată, nu?
- Leamas nu răspunse.
- Eu și soțul meu lucrăm la o firmă de optică. Ne-au permis să facem afaceri. Karl nu ți-a spus decât numele meu de fată. Nu voia să am de-a face cu... tine.
- Leamas scoase o cheie din buzunar.
- Probabil că o să vrei să stai undeva, spuse cu o voce care suna apatică. Pe Albrecht-Dürer-Strasse, lângă Muzeu, e un apartament. Numărul 28A. Găsești acolo tot ce vrei. O să-ți telefonez când vine.
- Stau aici, cu tine.
- Nu rămân aici. Du-te la apartament! O să te sun. N-are niciun rost să aștepti acum.
- Dar vine aici, la punctul ăsta de trecere.

- Leamas o privi surprins.
- Ți-a spus el asta?
- Da. Îl știe pe unul dintre *Vopo*, fiul proprietarului apartamentului. Asta ar putea să-i fie de ajutor. De aceea a ales ruta asta.
- Și ți-a spus *ție* lucrul ăsta?
- Are încredere în mine. Mi-a spus totul.
- Dumnezeu!
- Îi dădu cheia și se înapoie din frigul de afară în ghereta de la punctul de control. Polițiștii mormăiau între ei când intră; tipul mai masiv îi întoarse spatele ostentativ.
- Îmi pare rău, se scuză Leamas. Îmi pare rău că am țipat.
- Deschise o servietă ponosită și scotoci în ea până găsi ceea ce căuta: o sticlă de whisky plină pe jumătate. Tipul mai în vârstă o acceptă cu o mișcare din cap, turnă în fiecare cană până la jumătate și apoi completă cu cafea neagră.
- Unde s-a dus americanul? întrebă Leamas.
- Cine?
- Băiatul de la CIA. Cel care era cu mine.
- Ora de culcare, replică cel mai vârstnic și râseră toți.
- Leamas lăsă cana jos și zise:
- Care sunt regulile voastre ca să deschideți focul pentru a acoperi pe cineva care vine încoace? Un fugar.
- Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva decât dacă *Vopo* trag spre sectorul nostru.
- Asta înseamnă că nu puteți trage până când individul nu trece de graniță?
- Tipul mai în vârstă afirmă:
- Nu putem să deschidem foc de acoperire, domnule...
- Thomas, replică Leamas. Thomas.
- Își strânsă mâinile, cei doi polițiști rostindu-și și ei numele.
- Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva. Ți-am spus adevărul. Ni se spune că asta ar însemna război.

– Prostii, ripostă polițistul cel tânăr, cartua whisky-ul îi dădea curaj. Dacă n-ar fi fost aliații aici, Zidul ar fi dispărut până acum.

– Și Berlinul la fel, mormăi tipul mai în vârstă.

– Un om al meu vine în seara asta, rosti Leamas brusc.

– Aici? La punctul asta de control?

– Merită din plin să-l scoatem de acolo. Oamenii lui Mundt sunt pe urmele lui.

– Mai sunt locuri pe unde se poate escalada Zidul, observă polițistul mai tânăr.

– Nu e genul ăla. O să încerce să meargă la noroc; are acte, dacă actele mai sunt încă valabile. Are bicicleta.

În ghereta de la punctul de control nu era decât o singură lumină, o veioză cu abajur verde, dar strălucirea reflectoarelor umplea încăperea, ca o lună artificială. Se lăsase întunericul și, odată cu el, liniștea. Vorbeau ca și când le-ar fi fost teamă să nu fie auziți. Leamas se duse la fereastră, așteptând; în fața lui, drumul, iar de-o parte și de alta, Zidul, o priveliște murdară și urâtă de structuri masive din beton și de linii de sârmă ghimpată, scaldat într-o lumină galbenă chioară, semănând cu decorul de fundal al unui lagăr de concentrare. La est și la vest de Zid se întindea partea nerefăcută a Berlinului, o lume pe jumătate în ruină, creionată bidimensional, rămasă la războiului.

„Lua-o-ar naiba pe femeia aia, își spuse Leamas, și pe prostul de Karl care a mințit în legătură cu ea.“ Mintise prin omisiune, așa cum fac toți agenții din lume. Îi înveți să înșele, să-și acopere urmele, iar ei te înșală și pe tine. O adusese doar o dată, după cina aia din Schürzstrasse, anul trecut. Karl tocmai dăduse marea lovitură și Control voise să-l întâlnească. Control apărea mereu când era vorba de succese. Cinaseră împreună – Leamas, Control și Karl. Lui Karl îi plăcea la nebunie genul asta de lucruri. Apăruse cu un aer de puști de la școala de duminică, scrobbit și strălucitor, scoțându-și pălăria plin de respect. Control îi strânsese mâna timp de cinci minute și-i spusese:

– Vreau să știi cât suntem de mulțumiți, Karl, al naibii de mulțumiți!

Leamas urmărise scena și reflectase în sinea lui: „Asta o să ne coste încă vreo două sute pe an“. După ce terminaseră de mâncat, Control le strânsese din nou mâinile cu putere, dăduse din cap cu înțeles și, lăsându-i să creadă că trebuie să plece și să-și riște viața altundeva, se întorsese la mașina sa cu șofer. Pe urmă Karl răsese, și răsese și Leamas cu el, apoi terminaseră șampania și încă mai râdeau de Control. După aceea se duseseră la Alter Fass, Karl insistase să meargă, și acolo îi aștepta Elvira, o blondă de patruzeci de ani, dură ca stânca.

– Asta e secretul meu cel mai bine păstrat, Alec, îi mărturisise Karl, iar Leamas se înfuriase. După asta se certaseră.

– Cât știe? Cine e? Cum ai cunoscut-o?

Karl se îmbufnase și refuzase să răspundă. Pe urmă, situația se înrăutățise. Leamas încercase să schimbe rutina, locurile de întâlnire și parolele, dar lui Karl nu îi plăcuse. Știa ce se ascunde în spatele acestui lucru și nu-i plăcea.

– Dacă n-ai încredere în ea, oricum e prea târziu, replicase el, iar Leamas a înregistrat ideea și și-a ținut gura.

Dar pe urmă acționase cu prudență, îi spusese lui Karl mult mai puțin, se folosise de mai multe trucuri din tehnica spionajului. Și acum ea era aici, afară, în mașină, știind totul, cunoscând întreaga rețea, casa conspirativă, totul; iar Leamas se jură, nu pentru prima oară, să nu se mai încreadă niciodată într-un agent.

Se îndreptă spre telefon și formă numărul lui de acasă. Frau Martha răspunse.

– O să avem musafiri în Dürer-Strasse, o anunță el, un bărbat și o femeie.

– Căsătoriți? întrebă Martha.

– Oarecum, replică Leamas, iar ea izbucni în râsul acela infrișător.

În timp ce puneia receptorul în furcă, unul dintre polițiști se întoarse spre el.

– Herr Thomas! Repede!

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație.

– Un bărbat, Herr Thomas, șopti polițistul mai tânăr, pe bicicletă.

Leamas luă binoclul.

Era Karl, silueta era inconfundabilă chiar și de la distanța aceea, înfilit într-un impermeabil militar vechi, împingând bicicleta. „A reușit, își zise Leamas, trebuie să fi reușit, a trecut de controlul documentelor, mai are de trecut doar prin controlul valutar și prin vamă.“ Leamas îl urmări pe Karl cum își sprijină bicicleta de balustradă, apoi cum se îndreaptă calm spre ghereta vămii. „Nu exagera“, spuse el în gând. În cele din urmă, Karl ieși, îi făcu vesel cu mâna tipului de la barieră, și stâlpul alb cu roșu țâșni, ridicându-se încet. Terminase, venea spre ei, reușise. Doar cei doi *Vopo* din mijlocul drumului, linia de demarcație și apoi, gata, era în zona de siguranță.

În acel moment, Karl păru să audă un zgomot, să simtă pericolul, se uită peste umăr, începu să pedaleze cu inversunare, aplecându-se mult peste ghidon. Mai era santinela singuratică de pe pod, care se întorsese și-l urmărea cu privirea pe Karl. Apoi, complet pe neașteptate, reflectoarele se aprinseră, albe și strălucitoare, prinzându-l pe Karl în lumina lor și țintuindu-l ca pe un iepure în lumina farurilor. Se auzi sunetul tânguitor, ca de fierăstrău, al unei sirene și apoi ordine strigate cu mânie. În fața lui Leamas, cei doi polițiști se lăsară în genunchi, scrutând împrejurimile printre sacii cu nisip care-i protejau; cu gesturi scurte și îndemânaticе, își puseră rapid încărcăturile în armele automate.

Santinela est-germană trase, cu mare grijă, departe de ei, în propriul sector. Primul glonț păru să-l arunce pe Karl înainte, al doilea să-l tragă înapoi. Într-un fel sau altul încă se mai mișca, era încă pe bicicletă, și trecu pe lângă santinela, care continua să tragă în el. Apoi se prăbuși, rostogolindu-se la pământ, și auziră foarte limpede zgomotul bicicletei care cădea. Leamas spera din tot sufletul că murise.

2

Cambridge Circus¹

Urmări cu privirea cum pista de la Tempelhof se scufundă sub el, rămânând undeva, în urmă. Leamas nu era genul care să se piardă în reflecții, și niciunul înclinat spre filozofie. Știa că e terminat – era un fapt cu care de-acum înainte era nevoit să trăiască, așa cum trebuie să trăiești cu ideea că ai cancer sau că ești la închisoare. Știa că nu există niciun fel de pregătire care să fi putut acoperi prăpastia dintre atunci și acum. Privea eșecul așa cum, într-o bună zi, avea să privească moartea, cu resentimentul cinic și curajul singuraticului. Rezistase mai mult decât majoritatea; și acum era înfrânt. Se spune că un câine trăiește atât timp cât are dinți; metaforic vorbind, dinții lui Leamas fuseseră scoși, și Mundt fusese cel care îi scosese.

Cu zece ani în urmă, ar fi putut alege cealaltă cale – existau slujbe de funcționar în clădirea aceea guvernamentală anonimă din Cambridge Circus, iar Leamas ar fi putut să accepte una dintre ele și să o păstreze până la Dumnezeu știe ce vârstă; dar Leamas nu era croit așa. Să te aștepti ca Leamas să parasească activitatea operativă pentru chestiile alea teoretice tendențioase, care țineau de interesele ascunse și

¹ Cambridge Circus, cunoscută intersecție londoneză; în romanele sale, le Carré se referă la Serviciul Secret Britanic numindu-l *The Circus*, pentru că se presupune că sediul acestuia este în Cambridge Circus. (n.tr.)